

Bildande av naturreservatet Utterdalen i Skinnskattebergs kommun

(4 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn skall vara Utterdalen.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., skötselplanen för naturreservatets långsiktiga vård (bilaga 2). Förvaltare av reservatet är Länsstyrelsen.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

- 1 bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden (exempelvis att gräva, muddra, spränga, schakta, plöja, dämna, borra, nydika, rensa dike, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning),
- 2 avverka, gallra, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada eller bortföra levande eller döda träd och buskar,
- 3 använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringsämnen,
- 4 anordna upplag,
- 5 uppföra ny byggnad eller annan anläggning, med undantag för anläggningar för vilka Länsstyrelsen lämnat tillstånd enligt punkt A 11,
- 6 anlägga väg, stig, led, campingplats eller uppställningsplats för fordon,

- 7 upplåta mark för skyttetävling, orienteringstävling, militära övningar eller liknande arrangemang,
- 8 uppföra stängsel eller annan hägnad,
- 9 bedriva fällfångst,
- 10 utfodra vilt eller sätta upp saltsten.

Dessutom är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

- 11 uppföra nytt jaktorn.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång
Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

- 1 utmärkning av reservatets gränser i terrängen samt utplacering av informationstavlor,
- 2 anläggande och underhåll av vandringsleder, besöksparkering och andra anordningar för friluftslivet,
- 3 åtgärder enligt skötselplan för att gynna värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald, t.ex. naturvårdsinriktad röjning,
- 4 åtgärder för skötsel av fornminnen,
- 5 dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden, flora och fauna.

Alla virkessortiment, inklusive grenar och toppar (GROT), som tas ut från området med stöd av föreskrifterna och skötselplanen tillfaller förvaltaren.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

- 1 gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller fasta naturföremål såsom berghällar eller block,
- 2 framföra motordrivet fordon annat än på befintlig väg och vändplan,
- 3 utöva bergsklättring,
- 4 tälta,
- 5 medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
- 6 cykla,
- 7 fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, samt skada vegetation eller naturföremål i övrigt genom att insamla örter, gräs, mossor, svampar eller lavar, med undantag för matsvamp och bär,

- 8 fånga, döda eller bortföra djur, klättra i boträd, föra bort ägg eller bo eller på annat sätt medvetet störa djurlivet,
- 9 införa för trakten främmande växt- eller djurart/ras,
- 10 göra upp eld,
- 11 anbringa tavla, skylt, affisch, orienteringskontroll eller permanent snitsla spår,
- 12 använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för

- att förvaltaren eller den som arbetar på uppdrag av förvaltaren utför de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel enligt gällande skötselplan,
- nödvändiga åtgärder vid underhåll av väg och vändplan,
- nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
- jakt enligt jaktvårdslagstiftningen,
- att fällt klövvilt transporteras ut ur området med hjälp av mindre banddriven älgdragare eller fyrhjuling motorcykel. Älgdragaren/fyrhjulingen skall framföras så att risken för markskador minimeras,
- att jakträttsinnehavaren skär bort enstaka kvistar eller tar bort enstaka uppväxande buskar eller mindre träd (sly) i anslutning till befintliga pass. Mer omfattande åtgärder såsom egentliga siktröjningar för att hävda siktgator inkluderas inte i undantaget,
- underhåll av befintliga jakttorn,
- jakt med löshund,
- vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de biologiska värdena. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens godkännande.

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Utterdalen
NVR-id	2014681
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Skinnskatteberg
Lägesbeskrivning	ca 2 km SSO om Färna

Karta	Terrängkartan: 11G NV Västerås Fastighetskartan: 11G 5a
Naturgeografisk region	27, Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen
Kulturgeografisk region	Bergslagen
Fastigheter	del av Färna 2:1, del av Långnäla 1:1
Nyttjanderätter och servitut	Vattenfall eldistribution AB har servitut på kraftledning till förmån för Älvkarleby Västanån 6:20 (akt 19-IM2-90/19454.1 och 19-IM2-90/19455.1). Jakträtten i reservatsområdet är upplåten till Utterdalens Jaktklubb för en tid av fem jaktår (avtal 2008-01-07, dnr 512-13652-07).
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	44,1 ha, varav produktiv skogsmark 41,7 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- vårda och bevara ett relativt ostört vattendrag med anslutande källstråk, sumpskogar och kärr,
- återställa och bevara ett naturskogsartat barrskogsområde med naturlig trädslagsblandning och åldersstruktur samt hög andel död ved,
- bevara den biologiska mångfald som är knuten till naturliga vattendrag, våtmarker och barrnaturskog med strukturer som källflöden, hög mark- och luftfuktighet, död ved, gamla träd och stora block,
- tillgodose allmänhetens behov av naturupplevelser och rekreation genom att göra området mer lättillgängligt, utan att områdets natur- och kulturvärden riskerar att ta skada.

Syftet ska nås genom att:

- produktionsinriktat skogsbruk och andra former av markexploatering förbjuds,
- större delen av området lämnas för fri utveckling,
- igenväxningsvegetation i öppna kärr hålls tillbaka vid behov,
- informationstavlor, vandringsleder och besöksparkering anläggs och underhålls.

Beskrivning av området

Naturreservatet Utterdalen är beläget ca två km sydsydost om samhället Färna, mellan Flybergen och sjön Långsvans nordligaste del. Reservatsområdet omfattar en markerad och bitvis brant bäckdal, Utterdalen, samt en del av Flybergens västra sluttning. Utterdalsbäcken, som är förhållandevis opåverkad av dikning, omges huvudsakligen av sluten barrskog och sumpskog av olika typer. Den

passerar också genom två större öppna kärrstråk. Bergsslutningen domineras av gran- och barrblandskog av frisk ristyp, men lövrika bestånd (mest björk och asp) och ren tallskog förekommer också. I slutningens övre delar finns två våtmarker med glest, talldominerat trädsikt. Skogen i området är till största delen naturskogsartad med flerskiktat trädsikt, inslag av gamla träd och gott om död ved. Längst i norr och i söder finns dock större partier med hyggen och ungskog.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Utterdalen ligger i värdestrakten "Ramnäs", som är utpekad i den regionala strategin för formellt skydd av skog (Länsstyrelsen & Skogsstyrelsen 2006). De prioriterade skogstyperna i värdestrakten är örtrik granskog och asprika skogar, och andra värden som framhålls i skogsstrategin är relativt stora orörda myrmarker och en stor artrikedom. Naturmiljöerna i värdestrakten i stort är typiska för den naturgeografiska regionen, "Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen", men asprikedomen, de örtrika granskogarna och de orörda myrarna ger trakten en tämligen ovanlig karaktär.

I Utterdalen är aspinslaget inte påfallande, även om här finns mindre aspbestånd i blockrika partier. Områdets huvudsakliga värden vad gäller skogskontinuitet, död ved samt ovanliga och rödlistade arter är främst kopplade till mestadels grandominerad fastmarks- och sumpskog, som bitvis är örtrik. Många arter av vedväxande kryptogamer trivs på de talrika granlågorna och -stubbarna, t.ex. vedtrappmossa, grön sköldmossa, stubbtrådmossa och stjärntagging. Fuktig-våt, beskuggad mark i anslutning till Utterdalsbäcken och dess källdrag är också viktig som substrat för örter och mossor, bl.a. dvärghäxört, stor måntandsmossa, källpraktmossa, bollvitmossa och dunmossa. Bäcken är i sig en ovanlig och värdefull livsmiljö på grund av sin relativa ostördhet och höga vattenkvalitet, och den hyser en rik fauna av små bottendjur. De två öppna kärrstråken längs bäcken ger ett viktigt bidrag till områdets variation och artrikedom, i synnerhet de mineralrikaste delarna i anslutning till bäckens huvudkälla. Här kan man hitta typiska rikkärrsarter som t.ex. guldskedmossa och piprensarmossa. Storblockiga delar av Flybergens slutning erbjuder också värdefulla livsmiljöer, inte minst för flera arter av mossor som växer på bergväggar och stenblock.

De särskilt skyddsvärda arter som är påträffade i reservatsområdet är nästan uteslutande knutna till relativt ostörd skog med lång kontinuitet, då de av olika skäl är beroende av tillgång på död ved, gamla och grova träd, förhållandevis jämnt lokalklimat och/eller hög luft-/markfuktighet. Därför är rationellt skogsbruk med åtgärder som gallring och slutavverkning över stora ytor det mest uppenbara potentiella hotet mot Utterdalens naturvärden. Förutom att det skyddande trädsiktet försvinner och produktionen av äldre träd och död ved avbryts, orsakar skogsmaskiner markskador som kan påverka hydrologin i källflöden, sumpskogar och myrmarker även då dessa inte direkt berörs av avverkningen. Exempelvis kan kraftiga slyuppslag i de öppna kärrstråken tyda på störd hydrologi till följd av skogsbruk i omgivningarna, även om en långsam igenväxning är en naturlig

process i myrmarker. Följaktligen är föreskrifter mot produktionsinriktat skogsbruk och andra storskaliga ingrepp nödvändiga för möjligheten att bevara områdets speciella värden. Ett annat möjligt hot är störningar och slitage p.g.a. friluftsliv, i synnerhet i våtmarkerna längs bäcken, men detta hot bedöms inte vara allvarligt då besöksstrycket förmodligen kommer att vara lågt och besökare i stor utsträckning kommer att kanaliseras till vandringsleder i mindre känsliga delar av området.

Miljökvalitetsmål

Bildandet av naturreservatet Utterdalen är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv om vilka Sveriges riksdag beslutat.

Motiv till skyddsformen naturreservat

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken skall miljöbalken tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras. Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde av Länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Länsstyrelsen har bedömt att det är ett angeläget allmänt intresse att Utterdalen, med dess arter och livsmiljöer, bevaras och främjas, och att det därför är motiverat att skydda området som naturreservat med föreskrifter mot bl.a. produktionsinriktat skogsbruk och annan exploatering.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att bildandet av naturreservatet inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet är förenligt med en, från allmän synpunkt, lämplig användning av markområdet och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Ärendets handläggning

Dokumentation

Utterdalsbäckens dalgång uppmärksammades i Länsstyrelsens översiktliga naturinventering av Skinnskattebergs kommun (1976; objekt Sk 54). Här placerades området i skyddsklass III (betydande naturvärden) på grundval av dess geomorfologiska intresse och betydelse för friluftslivet som omväxlande, naturskön skogsterräng. I rapporten framfördes synpunkten att området borde kringgåas vid avverkningar.

Utterdalens naturvärden dokumenterades mer utförligt i samband med att dåvarande AssiDomän år 1995 utförde nyckelbiotopsinventeringar på sitt markinnehav. Härvid avgränsades längs bäckdalen ett stort objekt (id: 136317) med träd- och lågakontinuitet och flera värdehöjande element, bl.a. barrlågor, mossblock samt själva bäcken.

Utterdalen kom att ingå i utredningen om skyddsvärda statliga skogar (Naturvårdsverket 2004), och fältinventering utfördes år 2001 i Länsstyrelsens regi. Härvid dokumenterades ytterligare förhållanden som ökade områdets skyddsvärde, bl.a. ett stort antal signalarter och mindre vanliga arter. Länsstyrelsen bedömde i utredningsrapporten att området var skyddsvärt p.g.a. de för länet ovanliga biotoptyperna och den intressanta artfloran, och därför borde lämnas orört.

Vid framtagandet av strategin för formellt skydd av skog i Västmanlands län (Länsstyrelsen & Skogsstyrelsen 2006) placerades Utterdalen i en värdestrakt, Ramnäs.

Avgränsning och överenskommelse

Länsstyrelsen påbörjade år 2007 arbetet med reservatsbildning i området, utifrån den avgränsning som gjorts i statsskogsutredningen. En värdering av området har genomförts av Forum Fastighetsekonomi AB i samråd med markägaren och på uppdrag av Länsstyrelsen. Därefter har Länsstyrelsen förhandlat med markägaren och kommit överens om köp. Utbetalning av köpeskilling har skett från Naturvårdsverket den 1 oktober 2007. Reservatets gränser har stakats ut och mätts in av Lantmäteriet.

Samråd

Samråd har enligt 25 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Skinnskattebergs kommun, samt enligt 26 § nämnda förordning med Skogsstyrelsen Västmanlands distrikt.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen har enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning daterad den 11 december 2009.

Remiss

Ägare och innehavare av särskild rätt till marken har enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. förelagts att inom en tid av en månad yttra sig över förslaget till beslut om bildande av naturreservatet Utterdalen. Förslaget till beslut har därutöver sänts på remiss till ett flertal berörda myndigheter och organisationer.

Remissyttranden och Länsstyrelsens avvägningar med avseende på dessa

Remissyttranden har inkommit från Vattenfall Eldistribution AB, Skogsstyrelsen Västmanlands distrikt, Vägverket region Mälardalen, Sveriges geologiska

undersökning (SGU), Polismyndigheten i Västmanlands län, Försvarsmakten och Jägarförbundet Västmanland.

SGU har lämnat förslag på kompletteringar och korrigeringar av texten i förslaget till beslut, m.a.p. vissa geologiska termer. Dessa förslag har till största delen inarbetats i den slutliga texten. För övrigt noterar SGU bl.a. "som positivt att områdets kvartärgeologiska förhållanden har beskrivits utförligt och att "Geologiska bevarandevärden" ges ett eget utrymme i förslaget till skötselplan".

Jägarförbundet Västmanland har i sitt remissvar motsatt sig det förbud mot fågeljakt som fanns med bland reservatsföreskrifterna i förslaget till beslut, med motiveringen att fågeljakten i området har liten eller ingen betydelse för reservatets fågelfauna men stor betydelse för jägarna. Länsstyrelsen har bedömt att Jägarförbundets synpunkter är berättigade och att inga starka naturvårdsskäl föreligger för ett förbud mot fågeljakt. Denna föreskrift har därför tagits bort i det slutliga beslutet.

Ingen av de övriga remissinstanserna eller sakägarna har haft någon erinran mot eller några synpunkter på förslaget till beslut om reservatsbildning.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken (MB) medge dispens från föreskrifter som den har meddelat för naturreservatet. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva naturreservatet.

Strandskydd

Utterdalsbäcken omfattas av strandskyddsbestämmelser enligt 7 kap. 13-18 §§ MB (25 m från strandlinjen). Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Artskydd

Fridlysta arter är skyddade enligt 6, 8 och 9 §§ artskyddsförordningen (2007:845), med stöd av 8 kap. MB.

Vattenlagstiftning

Enligt 11 kap. 9 § MB krävs tillstånd för all vattenverksamhet. Enligt 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. skall viss vattenverksamhet i stället anmälas till Länsstyrelsen. Det gäller t.ex. uppförande av anläggning, fyllning, pålning, grävning, schaktning, muddring eller liknande i ett vattendrag.

Insektsangrepp m.m.

Vindfällan och stormskadad skog skall lämnas. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter naturreservatsbildningen att vara statens ansvar.

Kulturmiljövården

Enligt 1 kap. 1 § lagen om kulturminnen m.m. (1988:950, KML) skall enskilda såväl som myndigheter visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete skall se till att skador på kulturmiljön såvitt möjligt undviks och begränsas. Bestämmelserna är tillämpliga på kulturhistoriska lämningar. Enligt 2 kap. KML krävs tillstånd för att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Regelverket gäller även okända fornlämningar. Hänsyn är även påkallad enligt 30 § skogsvårdslagen.

Kungörelse

Beslut om kungörelsedelgivning, se bilaga 3.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen enligt bilaga 4.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § MB, avd. C, vilka gäller omedelbart.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit landshövding Ingemar Skogö, beslutande, och naturvårdshandläggare Henrik Berg, föredragande, samt

tf länsråd Karin Tilly,

jurist Andreas Simon,

planhandläggare Magnus Johansson,

miljöhandläggare Gunilla Alm,

antikvarie Gunilla Zeidlitz,

antikvarie Kerstin Fogelberg,

naturvårdshandläggare Jan-Inge Tobiasson och

enhetschef Anna Olofsson.

Ingemar Skogö

Henrik Berg

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Beslut om kungörelsedelgivning
4. Hur man överklagar (formulär nr 11)